

Вих.№ CommHR/NM/sf 041-2017
Неофіційний переклад

Пану Андрію Парубію
Голові Верховної ради України

Страсбург, 14 листопада 2017

Шановний пане Голово!

Звертаюсь до Вас стосовно поточних обговорень в Парламенті щодо ратифікації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству (Стамбульська конвенція). Під час мого візиту до України в квітні цього року я обговорив це питання з кількома своїми співрозмовниками. У цьому листі містяться деякі роз'яснення, які я тоді надавав, про зміст та цілі Стамбульської конвенції, і наразі прагну загалом розвіяти хибні уявлення про цей документ. Сподіваюсь, що це принесе користь у подальшому роз'ясненні важливості ратифікації цього правового інструменту.

Насильство стосовно жінок та домашнє насильство є серйозними порушеннями прав людини, які стосуються всіх держав-членів Ради Європи, у т.ч. України. Насильство вважається «гендерно-зумовленим порушенням прав людини» і в більшості випадків стосується жінок та/або впливає на них саме через те, що вони є жінками. Хоча чоловіки також можуть бути жертвами домашнього насильства, але у переважній більшості випадків жертвами стають саме жінки та дівчата. Діти можуть бути безпосередніми жертвами домашнього насильства або бути під впливом тривалого психологічного тиску під час надання свідчень про насильство, заподіяне іншими членами сім'ї.

Стамбульська конвенція є унікальним правовим документом, який комплексно та з урахуванням усіх форм врегульовує питання насильства стосовно жінок. Вона стосується не лише домашнього насильства, але й інших гендерно-зумовлених форм насильства, як-от психологічне та фізичне насильство, сексуальні домагання та зґвалтування, так звані вбивства «честі», переслідування, каліцтво жіночих геніталій (обрізання), примусові шлюби, примусові аборти та примусова стерилізація, а також необхідності визнання гендерно-зумовлених форм насильства як основи для надання притулку.

Конвенція вимагає від держав здійснення низки практичних заходів для **запобігання** насильства стосовно жінок (у тому числі шляхом проведення інформаційно-просвітницьких та навчальних кампаній), для **захисту** жертв (зокрема шляхом забезпечення притулків та психосоціальної підтримки) та **переслідування** кривдників.

Багато країн визнали важливість Стамбульської конвенції як основного інструменту для надання допомоги у дотриманні своїх загальних зобов'язань у боротьбі з насильством відповідно до міжнародного та європейського законодавства про права людини, у т.ч. Європейської конвенції з прав людини. З моменту прийняття Стамбульської конвенції у 2011 році 27 держав-членів Ради Європи ратифікували її, а ще 17 – її підписали.

Кілька ключових переваг ратифікації Стамбульської конвенції полягають у:

- вимозі до держав здійснювати систематичний перегляд свого законодавства та практичних заходів у питаннях насильства стосовно жінок та домашнього насильства, а також роботі над приведенням їх до найкращих міжнародних стандартів, Конвенція допомагає державам

приймати комплексну політику з питань насильства стосовно жінок і врегульовувати її глибинні причини;

- держави-учасниці Стамбульської конвенції беруть участь у діалозі з моніторинговим органом Конвенції, ГРЕВІО (Експертна група з протидії насильству стосовно жінок і домашньому насильству), як міжнародні експерти з питань насильства стосовно жінок, які можуть надати допомогу в подоланні труднощів щодо реалізації та обміну кращими практиками інших держав;
- держави дають сильний політичний меседж своїм правоохоронним органам та судовій системі про те, що насильство стосовно жінок та домашнє насильство не можна розглядати як «приватне» питання: це є серйозне порушення прав людини, якому держава зобов'язана запобігати та за це карати.

Під час своїх візитів до країни мені висловили кілька заперечень та хибні уявлення про Конвенцію. Ці аргументи можна узагальнити та протиставити їм наступне:

- Заперечення щодо використання слова «гендер» за його передбачувані «ідеологічні» значення. Поняття «гендер» чітко визначено у Конвенції, де зазначається, що, хоча поняття «стать» стосується біологічних характеристик, які характеризують людей (як жінок, так і чоловіків), гендер «означає соціально сформовані ролі, поведінку, дії та властивості, які суспільство вважає притаманними жінкам і чоловікам». Це визначення також використовується Комітетом з ліквідації дискримінації щодо жінок та іншими органами ООН. Це значення також дотично визначенню «гендерні стереотипи».
- Деякі критики визнають, що насильство стосовно жінок є проблемою, та бажають унеможливити оспорювання владою традиційних гендерних ролей та стереотипів завдяки культурному твердженню про те, що чоловіки та жінки мають відігравати різні ролі як у суспільному житті, та і в сім'ї. Цей підхід обмежує жінок стереотипною роллю матері, суть якої зводиться до народження та турботи про дітей в домашніх умовах.
- Інші пішли ще далі, стверджуючи, що Стамбульську конвенцію не слід ратифікувати, оскільки це поставить під загрозу суспільство із традиційними сім'ями. Я хотів би запевнити всіх у відсутності такої небезпеки, тому що всі заходи, передбачені Стамбульською конвенцією, посилюють сімейні основи та зв'язки, тим самим запобігаючи та долаючи основну причину руйнування сімей, тобто насильство.
- Ще один критичний закид щодо Конвенції стосується начебто її «необґрунтованої» уваги до жінок, тоді як і чоловіки також можуть бути жертвами насильства. Проте дані, зібрані в різних країнах-членах Ради Європи, у т.ч. в Україні, вказують на те, що в переважній більшості випадків домашнього насильства об'єктами насильства з боку чоловіків є саме жінки. Загалом, як показують численні дослідження, жінки та дівчата перебувають у зоні підвищеного ризику за рівнем гендерно-зумовленого насильства на відміну від чоловіків, а також те, що спрямоване проти жінок насильство залишається широко поширеним явищем. Слід також наголосити, що згідно із Стамбульською конвенцією як чоловіки, так і діти можуть бути також жертвами домашнього насильства, і це також слід враховувати.

Стамбульська конвенція спрямована на викорінення насильства стосовно жінок та домашнього насильства, тим самим передбачаючи створення комплексної системи ефективної боротьби з такими явищами. Якщо кожен буде поважати основоположні права на життя, безпеку, свободу, гідність, фізичну та духовну недоторканість, від усіх цих заходів отримають зиск як окремі жертви, так і сім'ї та суспільство, в цілому.

Я був би вдячний за доведення суті мого листа до відома всіх депутатів Верховної Ради України, і я з нетерпінням очікую інформації про стан ратифікації документу.

З повагою, Нілс Муйжніекс